

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

7 Vtrum habere fidem explicitam de Christo semper sit necessarium ad salutem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](#)

ARTIC. VI. ET VI

QVAEST. II.

D. 606.
q. 1. 2. 3. &c.
D. 610.

pore. Dicendum est ergo, quod fidei obiectum p se est id, per quod homo beat⁹ efficitur, ut supra dictum est. * Per accidens autem, aut secundario iehabent obiectum iuritus omnia, quae in sacra scriptura diuinus tradita continentur, sicut quod Abraham habuit duos filios, quod David fuit filius Iſai, & alia huiusmodi. Quātum ergo ad prima credibilita, quae sunt articuli fidei, tenetur homo explicite credere, sicut & tenetur habere fidem. Quantum autem ad alia credibilita, non tene tur homo explicite credere, sed solum implicite, uel in præparatione animi, in quantum paratus est credere quicquid diuina scriptura continet: sed tunc solum huiusmodi tenetur explicite credere, qñ hoc ei confiterit in doctrina fidei contineri.

A D P R I M U M ergo dicendum, quod si in potestate hominis esse dicatur aliquid excluso auxilio gratiae, sic ad multa tenetur homo, ad quae non potest sine gratia preparante, sicut ad diligen dum Deum, & proximum: & similiter ad creden dum articulos fidei. Sed tamen hoc potest cū auxilio gratiae: quod quidem auxilium quibuscumq; diuinus datur, misericorditer datur: quibus aut non datur, ex iustitia non datur in penam praecedentis peccati, & saltē originalis peccati, ut Aug.* dicit in li. de corruptione, & gratia.

A D S E C U N D U M dicendum, quod hō tenetur ad determinate diligendum ea diligibilia, quae sunt proprie, & per se charitatis obiecta. s. Deus, & proximus: sed obiectio procedit de illis preceptis charitatis, quae quasi consequenter pertinent ad obiectum charitatis.

A D T E R T I U M dicendum, quod iuritus obedientia proprie in uoluntate consistit: & ideo ad actum obedientiæ sufficit promptitudo uoluntatis subiecte precipienti, quae est proprie, & per se obiectum obedientiæ: sed hoc præceptum, uel illud, per accidens, uel consequenter se habet ad proprium, & per se obiectum obedientiæ.

¶ Super Questionis se cunda articulare sextum.

¶ A. p. 2.
g. di. 25. q. 2.
ar. 1. q. 2. 3. &c.
4.
Et 4. di. 24. q.
2. ar. 1. q. 2.
Et uer. q. 14.
21. II.

In articulo sexto eiusdem questionis nota in responsione ad secundum tu, qui in patria hereticorum, Christi partes agis, qd similes per mulieres, idiote, & huiusmodi, si leduti errant absq; pertinacia in subtilitatibus fidei, quod non incurrit hereticorum culpa, aut penas.

Tu in responsione ad tertium eiusdem articuli nota duo. Primo, quod humana cognitio non est regulæ fidei, sed diuina doctrina: ac per hoc quamvis uniuersalis Ecclesiæ cognitio fidei non possit errare, non tamen ipsa est fidei regula, sed doctrina diuina cui innitur: & quilibet fidei sue maiorum, nuc Ecclesiæ

ARTICVLVS VI.

Vtrum omnes æqualiter teneantur ad habendum fidem explicitam.

A D S E X T U M sic procedit. Videtur, quod æqualiter omnes teneantur ad habendum fidem explicitam. Ad ea. n. quae sunt de necessitate salutis, oēs tenetur, sicut patet de preceptis charitatis: sed explicatio credentia est de necessitate salutis, vt dictum est.* ergo oēs æqualiter tenetur ad explicite credendum.

Tu 2. Prat. Nullus dēt examinari de eo, quod explicite credere nō tenetur: sed quandoq; similes examinatur de minimis articulis fidei, ergo omnes tenetur ex plicite omnia credere.

Tu 3. Prat. Si minores non tenentur habere fidem explicitam, sed solum implicitam, oportet, quod habeant fidem implicitam in fide majorum: sed hoc videtur periculosem, quia posset contingere, qd illi maiores errarent. ergo vñ qd minores et debent habere fidem

F explicita. Sic ergo oēs æqualiter tenentur ad explicite credendum. **S E D C O N T R A** cft, qd dicitur lob. i. quod boues arabant, & afina paleabantur iuxta eos: quia videlicet minores, qd significantur per afinos, debet in credendis coherere maioribus, qui per boues significantur, ut Greg. exponit in 2. Moral.

R E S P O N S. Dicendum, qd explicatio credendorum fit per relationem diuinam. Credibilitan, naturalē rationem excēdit. Relatio autē diuina ordine quodā ad inferiores peruenit per suos periodos, sicut ad homines angelos: & ad inferiores angelos superiores, ut patet per Dio,* in caelesti hierar. Et iō pari rōne explicatio fidei oportet, qd penitentia ad inferiores homines per maiores: & ideo sicut superiores angeli, qui inferiores illuminant, habent pleniora notitia de rebus diuinis, quam inferiores, ut dicit* Dion. 12. c. caelesti hierar. ita etiam superiores homines, ad quos prius alios erudit, tenentur habere pleniora notitia de credendis, & magis explicite credere.

A D P R I M U M ergo dicendum, quod explicatio credendorum non æqualiter quantum ad omnes ē de necessitate salutis, quia plura tenentur explicite credere maiores, qui habent officia alios instruendi, quam alii.

A D II. dicendum, quod similes non sunt examinandi de subtilitate, qd habent simplicio, qd sint ab hereticis qui in his, quae ad subtilitatem fidei pertinet, simpliciter depravatae. Si tandem tenetur non pertinaciter pueris doctrina in talibus ex simplicitate deficit, nō est.

A D T E R T I U M dicendum, qd minores non impliciter ī fide maiori: nisi quatenus in heret doctrinæ diuinae. Vnde & Apoth. ad Cor. 4. Imitatores mei effete, licet de isti. Vñ humana cognitio nō fit regula fidelitatis diuina, a qua si aliqui maiores deficiunt, sed præjudicat fidei simpliciter, qui conseruare credunt, nisi pertinaciter committunt particulari adhærent cōtra uniuersitatem dē, qd non potest deficere. Domino dicitur. K Ego pro te rogaui Petre, ut non deficiat.

ARTICVLVS VII.

Vtrum explicite credere mysterium incarnationis sit de necessitate salutis apud omnes.

A D S E P T I M U M sic procedit. Vide dare explicite mysterium incarnationis si non sit de necessitate salutis apud omnes, tenetur hō explicite credere eam, que angeli quia explicatio fidei fit per relationem, puenit ad hoīes mediatis angustias.

sed etiam angelis mysterium incarnationis ignorata erunt: unde querentur in Psal. 23. Quis est iste rex glorie? Et Ia. Quis est iste, qui uenit de Edom ut Diabolus? Et exponit c. 7. celestes hierarchos ad credendum, explicite mysterium incarnationis Christi homines non tenebantur.

Propter. Constat beatum Ioannem baptistam de maioriibus suis, & propinquissimum Christo, de quo Dominus dicit Matt. 11. Inter natos mulierum nullus maior eo surrexit: sed Ioannes baptista non uidetur, incarnationis Christi mysterium explicite cognovisse, cum a Christo quæsierit. Tu es qui uenturus es, an alium expectamus, ut habetur Matth. 11. ergo non tenebantur etiam maiores ad haec dicendum explicitam fidem de Christo.

Propter. Multi Gentilium adepti sunt salutem per ministerium angelorum, ut Dion. dicit 9. c. celestes hierarchos, sed Gentiles non habuerunt fidem de Christo nec explicitam, nec implicitam, ut videatur, quia nullas reuelatio facta fuit: ergo uidetur per credere explicite incarnationis Christi mysterium non fuerit omnibus necessarium ad salutem.

SED CONTRA est, quod Aug. * dicit in lib. de correptione, & gratia. Illa fides sana est, qua creditur nullum hominem siue maioris, siue parvius etatis liberari a contagio mortis, & obligatione peccati, nisi per unum mediatores Dei, & hominum Iesum Christum.

RESPONDO. Dicendum, quod sicut supra* dictum est, illud proprie, & per se pertinet ad obiectum fidei, quod homo a beatitudinem consequitur. Via autem hominibus ueniendi ad beatitudinem est mysterium incarnationis, & passionis Christi. Dicitur in Act. 4. Non est aliud nomine datum hominibus, in quo oporteat nos salutem fieri, & iō. mysterium incarnationis Christi aliquiliter oportuit omni tempore esse creditum apud omnes, diuersimodo in eum diuersitate temporum, & personarum. Nam ante statum peccati homo habuit explicitam fidem de Christi incarnatione, secundum quod ordinabatur ad consummationem gloriae, & non autem secundum quod ordinabatur ab liberationem a peccato per passionem, & resurrectionem, quia hoc non fuit pectorum peccati futuri. Videtur autem incarnationis Christi pectora suffici per hoc, quod dixit. Propter hoc relinquet hoc partem, & matrem, & adhaerbit uxori sua, ut habetur Gen. 2. Et hoc Apostolus ad Eph. 5. dicit sacramentum magnum esse in Christo, & Ecclesia, quod quidem sacramentum non est credibile primum hominem ignorasse. Post peccatum autem explicite creditur mysterium incarnationis Christi, non solum quantum ad incarnationem, sed et quantum ad passionem, & resurrectionem, quibus humanum genus a peccato, & morte liberatur. Alterum non prefigurassent Christi passionem quibus sacrificiis & ante legem, & sub lege, quorum quidem sacrificiorum significatum explicitate maiores cognoscabant: minorum autem sub velamine illorum sacrificiorum credentes ea diuinitus esse deposita de Christo uenturo, quodammodo habebat uelata cognitionem. Et sicut supra* dictum est, ea que ad mysteria Christi pertinent, tanto difficilius cognoscuntur, quanto a Christo remotores fuerunt: & tanto facilius cognouerunt, quanto Christo propinquiores fuerunt. Post tempus autem gratiae reuelatae, tamen maiores, quam minorum tenentur hinc fidem explicitam de mysteriis Christi, precipue quantum ad ea, quae communiter in Ecclesia solennizantur, & publice pronuntiantur, sicut sunt articuli incarnationis, de qui

A bus supra* dictum est. Alias autem subtiles considerationes circa incarnationis articulos tenentur aliqui magis, ut minus explicite credere, secundum quod conuenit statui, & officio uniuersitatem.

Ad PRIMUM ergo dicendum, quod angelos non omnino latuit mysterium regni Dei, sicut Aug. dicit 5. super Gen. ad literam. Quia dā tñ rōnes huius mysterii perfecti cognoverunt Christo reuelare.

Ad SECUNDUM dicendum, quod Iohannes baptista de aduentu Christi in carne non quæsivit, quasi hoc ignoraret, cum ipse hoc ex presule confessus fuerit dicens. Ego uidi, & testimonium perhibui, quia hic ē filius Dei, ut habeat Ioh. 1. Vñ nō dixit. Tu es quod uenisti? Sed: Tu es qui uenturus es? quærens de futuro, nō de pterito. Similiter non est credendum, quod ignorauerit eum ad passionem ueterum. Ipse n. dixerat. Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi: p̄nuntians eius immolationem futuram. Et tamē hoc prophete alii etiam non ignorauerunt, sed an p̄dixerunt, sicut p̄cipue patet in Ia. 53. Pot ergo dici, sicut Greg. * dicit, quod inquit inuidit ignorans, ad infernum esset in propria ḡfona defecitus. Sciebat autem quod uirtus passionis eius extēdenda erat usque ad eos, q̄ in limbo detinebantur secundum illud Zach. 9. Tu quoq; in sanguine testamenti emisisti viuetos de lacu, in quo nō erat aqua: nec hoc tenebatur explicite credere, anteq; esset impletum, quod per se ipsum dēret descendere. Vel potest dici, sicut Amb. * dicit super Luc. quod non inquisuit ex dubitatione, seu ignorantia, sed magis ex pietate. Vel potest dici, sicut Chrys. dicit, quod nō inquisuit, quia ipse ignoraret, sed ut per Christū satisfacceret suis discipulis: vñ & Christus ad discipulorum instructionē r̄ndit, signa operū ostendit.

Ad TERTIUM dicendum, quod multis Gētiū facta fuit reuelatio de Christo, ut patet per ea, quod p̄dixerūt. Nā Iob 19. df. Scio quod Redemptor meus uiuit. Sibylla etiam p̄nuntiavit quadam de Christo, ut Aug. * dicit. Inuenitur etiā in historiis Romanorum, quod tempore Constantini Augusti, & Hellenē matris eiusdem fuit quoddam sepulchrum, in quo iacebat homo aurea laminā hēns in pectore, in qua scriptū erat. Christus nascet ex uirgine, & ego credo in eum. O Sol, sub Hellenē, & Constantini tempore iterum me uidebis. Si ergo ramē salutis fuerunt, quibus reuelatio nō fuit facta, nō fuerunt salutis absque fide Mediatoris, quia etiā nō habuerunt fidem explicitam, habuerunt tñ fidē implicitam in dignitate p̄uidētia, credētes Deū esse liberatorem hominum modis sibi placitos, & fīm qđ aliquibus ueritatem cognoscētibus spiritus reuelasset, secundū illud Iob. 35. c. Qui docet nos super iumenta terrae.

ARTICVLVS VIII.
Vtrum explicite credere Trinitatem, sit de necessitate salutis.

¶ Super questionis secunda Articulum octauum.

AD OCTAVUM sic procedit. Videtur, quod credere Trinitatem explicite, nō fuerit de necessitate salutis. Dicit enim Apostolus ad Heb. 11. Credere opertur accedentem ad Deum, quia est. & quia inquietibus se remunerator est: sed potest credi absque fide Trinitatis. ergo non oportebat explicite fidem de Trinitate habere.

Secundū Secundū S. Thomæ.

In articulo octauo omisso fepi mo eiusdem questionis, in reprehensione ad tertium factum, quod cum ibi dicitur, quod summa bonitas Dei secundum quod intelligitur in seipso, prout videtur a beatissima, non potest intelligi sine trinitate personarum, ly. Non potest, duplicitate fumitur. Primo ut

3. dif. 2. q. 2.
2. art. 2. q. 4. co.
& ad primū.
& 1 expo. li.
& 4 dif. 1. q.
3. art. 2. q. 4.
cor. & acti.
q. 14.

B 3 de-